

مروری گذرا

مصادره شده و در اختیار دولت قرار گرفتند. شرکت‌های وارداتی نیز تماماً منحل شده و واردات دارو به شکل انحصاری در اختیار شرکت سهامی دارویی کشور (زیرمجموعه وزارت بهداشت) قرار گرفت.

به این ترتیب کلیه داروهایی که امکان ساخت آنها در داخل فراهم بود با نام «ژنریک» ساخته شده، و واردات نیز با نام ژنریک صورت می‌گرفت. سیاست حاکم بر بازار دارویی کشور نیز به این شکل بود که دارویی اجازه واردات داشت که امکان ساخت آن در داخل وجود نداشت. این سیاست باعث شده بود که با توجه به جنگ تحمیلی و هزینه‌های زیادی که بر مملکت تحمیل شده بود، با ارز کمتر نیاز دارویی جامعه و به‌خصوص جبهه‌های جنگ تأمین شود. اگرچه کمبودهایی نیز وجود داشت و مردم برای تهیه دارویشان سختی زیادی را تحمل

بازار دارویی ایران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، مانند بسیاری کشورهای دیگر، بازاری براساس «برندهای دارویی» بود. شرکت‌های واردکننده و کارخانه‌های داروسازی چند ملیتی که اکثریت بازار دارویی را در اختیار داشتند، واردات و تولیدشان براساس «برندهای» اصلی در کشور مبدا بودند. اندک کارخانه‌های داروسازی داخلی نیز به دو دسته تقسیم می‌شدند. دسته اول کارخانه‌هایی بودند که اکثر تولیدشان تحت لیسانس شرکت‌های مادر بود و دارو را با برند اصلی کشور مادر می‌ساختند. دسته دوم کارخانه‌های صددرصد داخلی بودند که آنها نیز تمامی داروهای تولیدی خود را با نام «برند» می‌ساختند.

پیروزی انقلاب اسلامی باعث شد که نظام دارویی ایران دگرگون شده و بازار دارویی براساس «ژنریک» شود. کارخانه‌های چندملیتی همگی

تولید لطمه‌ای نزنند، بحث واردات دارو با نام «برند اصلی» نیز در دستور کار وزارت بهداشت قرار گرفت. علت هم این بود که قیمت داروی با نام «برند اصلی»، تفاوت معنی‌داری با قیمت داروی تولید داخل داشته و این مساله از یک سو باعث می‌شود که تعداد محدودی از بیماران، توان تهیه داروی با نام «برند اصلی» را داشته باشند، و از سوی دیگر تفاوت قیمت زیاد، لطمه‌ای به کارخانه‌های داروسازی داخلی نخواهد زد.

این سیاست به موازات کمتر کردن از تصدی‌گری دولت در واردات دارو توسط شرکت سهامی دارویی کشور و اجازه به نمایندگان خصوصی دارو برای واردات کمابیش در اواخر دولت هشتم شروع شد و ادامه داشت تا نوبت به دولت نهم رسید.

دولت نهم در راستای در پیش گرفتن واردات در تمامی زمینه‌ها، به واردات دارو نیز شتاب زیادی بخشید. مهم‌تر از همه این که در کمتر از یک سال بازار دارویی ایران بستری برای خودنمایی انواع و اقسام مکمل‌های دارویی - غذایی شد و با تبلیغات زیاد در نسخه بسیاری از پزشکان جاگرفت و مردم را وادار به تهیه آن‌ها نمود.

سیاست واردات با نام «برند اصلی» جای خود را به واردات با نام «برند ژنریک» داد و بازار دارویی ایران به یک‌باره تبدیل به میدانی برای نشو و نمای داروهای ساخت کارخانه‌های درجه دو و درجه سه دنیا گردید.

خارجی بودن داروی «برند ژنریک» از یک سو، و پایین بودن قیمت این نوع دارو در مقایسه با قیمت داروهای تولید داخل از سوی دیگر باعث گردید که

می‌کردند و داروخانه‌های دانشکده داروسازی دانشگاه تهران نقشی کلیدی در کنترل کمبودهای دارویی و سرویس‌دهی به بیماران داشتند، ولی اصل بر این بود که اگر دارویی در داخل ساخته می‌شد به هیچ‌وجه اجازه واردات به نوع خارجی‌اش را نمی‌دادند و این مساله باعث گردید تا پایه‌های کارخانه‌های داروسازی داخلی مستحکم شده و از این طریق به تولید داروهای بیشتر و متنوع‌تر بپردازند.

ساخت دارو با نام «ژنریک» رفته‌رفته موجب گردید تا تفاوتی بین کارخانه‌های داروسازی داخلی از نظر کیفیت وجود نداشته و در واقع دوغ و دوشاب یکی باشد. این مساله البته، مشکلاتی در نسخه‌نویسی همکاران پزشک نیز ایجاد کرده بود. به این صورت که چون تمام داروها نام «ژنریک» داشتند، لذا اگر پزشکی داروی کارخانه خاصی را مورد نظر داشت، مجبور بود نام کارخانه سازنده‌اش را نیز بعد از نام ژنریک قید کند تا داروخانه همان داروی خاص را به بیمار تحویل دهد.

این مساله باعث گردید تا به تدریج بحث هویت‌بخشی به تولیدات داخلی مطرح شده و به موازات آن ساخت دارو با نام «برند ژنریک» در دستور کار کارخانه‌های داروسازی با مجوز وزارت بهداشت قرار گیرد.

در کنار این مساله بحث دیگری مطرح شد مبنی بر این که بعضی از اقشار پردرآمد جامعه به دنبال داروی خارجی هستند و توان تهیه آن را نیز دارند. برای این که هم این مساله صورت گیرد و هم واردات داروی خارجی که تولید داخل دارد، به

در زمان کوتاهی بازار دارویی ایران در اختیار انواع و اقسام داروهای «برند ژنریک» خارجی با قیمت قابل رقابت با داروهای تولید داخل شده و کارخانه داروسازی را با مشکلات زیادی مواجه سازد.

برای این که دلیل محکم‌تری در این زمینه داشته باشیم بد نیست به این مساله اشاره کنیم که طی سال‌های اجرای سیاست مذکور، رشد تولید داخل ۹/۳ درصد، و در مقابل رشد واردات ۴۲ درصد بوده است.

به هر حال، این آمارها نشان می‌دهند که واردات بی‌رویه دارو، حال خوشی برای تولید داخل باقی نگذاشته و چنانچه جلوی این کار گرفته نشود و دست‌اندرکاران این مساله مورد سؤال قرار نگیرند

قطعاً صنعت داروسازی ایران که به حق از رشد قابل قبولی برخوردار بوده است، دچار همان مشکلی خواهد شد که بسیاری از صنایع در طول حاکمیت دولت‌های نهم و دهم دچار آن شدند.

این نکته را نیز در پایان یادآوری کنم که نه تنها کمیت داروی تولید داخل از ابتدای پیروزی انقلاب تا به امروز رشد قابل قبولی داشته است بلکه کیفیت داروهای تولید داخل نیز روزبه‌روز ارتقا یافته، تا آن جا که بسیاری از داروهای تولید داخل با مشابه خود در کشورهای مطرح دنیا در داروسازی قابل مقایسه بوده و این مساله قابل قبول جامعه پزشکی این مرز و بوم نیز هست.

دکتر فریدون سیامک‌نژاد